

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

donderdag 15 mei 2014

MEDITATIE

De opgestane Zaligmaker en Petrus

Jezus vraagt aan de discipelen of ze enige toespits hebben, een visje bij het brood. Het antwoord is een kort neen! Ze hadden de hele nacht gevist en niets gevangen. Maar dan krijgen ze de opdracht: "Werpt het net aan de rechterzijde van het schip, en gij zult vinden."

Het net bleek zo vol dat ze het niet meer konden trekken vanwege de menigte der vissen. Nu hebben ze voldoende om te geven wat Jezus hen vroeg. Maar wat lezen we in vers 9? "Als zij dan aan het land gegaan waren, zagen zij een kolenvuur liggen, en vis daarop liggen, en brood." Jezus had hun vis dus helemaal niet nodig. De hemelse Gastheer zal zorgen dat alles aangebracht wordt voor

Petrus werd bedroefd, omdat Hij ten derden male tot hem zeide: Hebt gij Mij lief? en zeide tot Hem: Heere, Gij weet alle dingen, Gij weet dat ik U liefheb. Jezus zeide tot hem: Weid Mijn schapen.

Johannes 21:15-17

de kerk. Dat is tot troost voor een volk dat lege handen heeft en geleerd heeft geen nagelschrapel meer aan hun eigen zaligheid te kunnen toedoen. Jezus wil met de zeven discipelen het middagmaal houden daar aan de oever van de zee van Tiberias. Alle dingen zijn gereed. Tijdens de maaltijd is het opmerkelijk stil. "Niemand durfde Hem vragen: Wie zijt Gij?, wetende dat het de Heere was." Oók Petrus niet? Nee, ook hij zwijgt. Dat kolenvuur herinnert hem aan een ander vuur. Hij had er zich bij willen warmen, maar heeft er zich aan gebrand. Petrus weet wel waarom hij zwijgt. Dat wist David, dat weet Petrus en dat leert heel die kerk als God bij aanvang en voortgang de zonde ordentelijk voor ogen stelt. Plotse-ling wordt de stilte doorbroken als de Meester gaat spreken: "Simon, Jona's zoon hebt gij Mij liever dan dezen?" Deze pijnlijke vraag herinnert Petrus aan zijn hoogmoed. Ten diepste de wortelzonde van ons aller bestaan in Adam. Drie keer stelt de Heere die ontdekkende, snijdende vraag: "Hebt gij Mij lief?" Drie keer, omdat Petrus drie keer zijn lieve Meester heeft verloochend en het apostel-ambt onwaardig is geworden. Drie

keer een vraag waarbij hij in plaats van boven de anderen te staan, naast hen geplaatst wordt en ten slotte onder hen. Had de Heere maar gevraagd: Petrus weet je nog toen je die nieuwe naam van Mij kreeg? Weet je nog hoe Ik je geroepen heb tot het ambt? Kun je nog iets vertellen over de verheerlijking op de berg? Ja, dat zou hij wel kunnen vertellen. Maar dat vraagt de Heere niet. De Heere vraagt: "Hebt gij Mij lief?" Liefde, Petrus, heb je dat? Paulus schrijft in 1 Korinthe 13 vers 1 en 2: "Al ware het dat ik de talen der mensen en der engelen sprak, en de liefde niet had, zo ware ik een klinkend metaal of luidende schel geworden. En al ware het dat ik de gave der profetie had, en wist al de verborgenheden en al de wetenschap, en al ware het dat ik al het geloof had, zodat ik bergen ver-zette, en de liefde niet had, zo ware ik niets." Zonder liefde zijn alle gaven niet tot nut en dienst van uw zaligheid Petrus! Twee keer antwoordt Petrus: "Ja, Heere, Gij weet dat ik U liefheb." Is dat weer grootspraak van de oude Petrus? Nee, maar Petrus is zich ervan bewust dat Christus alle dingen weet. U weet mijn eertijds toen ik U niet kende en U niet miste. U weet waar U mij opzocht en mijn rechterhand gevat hebt. U weet waar ik door die alles overtreffende liefde van U niets anders kon dan de net-ten terstond verlaten. Gij weet dat ik U liefheb. Petrus zegt niet: Gij weet of ik u liefheb, maar: U weet dat Heere. U weet hoe ik mocht spreken: "Heere, tot wien zullen wij heengaan? Gij hebt de woorden des eeuwigen levens." Dat lag op de bodem van zijn hart. Petrus wordt hier door de Heere opgezocht. Enerzijds weet hij geen bestaan te hebben voor God, maar anderzijds kan hij de Heere niet mis-sen. Dan is hij blij met de alwetendheid Gods: U weet! Lezer, kunt u het Petrus nazeggen? Bent u blij met de alwetendheid Gods? Of schrikt u van de alwetendheid Gods? Toch vraagt Jezus ten derde male: "Hebt gij Mij lief?" Maar Petrus had toch al twee keer gezegd dat hij zijn Meester lief-

Inhoud

- 1 De opgestane Zaligmaker en Petrus
- 2 Een wolkje als eens mans hand?
- 3 Stem uit het verleden
- 4 Autisme: wat helpt?
- 5 Even maar...
- 6 Vernieuwing en verwarring (2)
- 7 Beeldscherm brein en bidden
- 8 Oproep van het Curatorium
- 9 Israëlvísies in beweging (2)
- 10 Boekennieuws
- 10 Kerknieuws
- 10 Berichten
- 12 Kerkdiensten

heeft? Jawel, maar Petrus gebruikt twee keer een woordje voor liefde dat betekent: ik heb genegenheid voor U. Jezus echter gebruikt in zijn eerste twee vragen een woord voor liefde dat betekent: een liefde die desnoods bereid is om met Hem de dood in te gaan. De Heere vraagt de eerste twee keer als het ware: Ben je bereid voor Mij de dood in te gaan Petrus, dat heb je toch immers gezegd? Op die donderdagavond: "Ik zal mijn leven voor U zetten." Maar Petrus antwoordt twee keer heel bewust met een ander woordje voor liefde. Ik heb U wel lief, ik heb wel genegenheid, wel betrekking op U en ik kan U niet missen. Maar Heere, de dood ingaan voor U, die alles verterende liefde die U vraagt, daarvan heb ik betoond dat ik die niet bezit. Als dan Jezus voor de derde keer vraagt: "Hebt gij Mij lief", gebruikt Hij het woordje liefde dat Petrus twee keer heeft gebruikt. Hij zegt als het ware: Petrus, je zegt nu wel dat je die liefde niet hebt om voor Mij de dood in te gaan en dat klopt, want dat heb je laten zien in de zaal van Kajafas. Maar je zegt nu: Er ligt een betrekking op U, ik kan U niet missen Heere. Is dat werkelijk wel zo? Is dat wel waar? Heb je die mindere liefde wel voor Mij? Dan wordt Petrus bedroefd omdat de Heere schijnt te twifelen aan hetgeen op bodem van zijn ziel leeft. Als Jezus zelfs die mindere liefde niet schijnt over te nemen. Nee, hij wordt niet boos! Wat dan? Hij voegt aan zijn antwoord toe: "Gij weet alle dingen." Hij wordt bedroefd en toch blijft hij staan waar hij staat: bij dat mindere woord genegenheid, een liefdesbetrokking hebben op. Hoe is het in uw ziel? Kunt u Hem niet missen? Hebt u een sterke betrekking van heimwee en verlangen naar Hem en Zijn Borgwerk? De hele Kerk wordt met Petrus op Gods tijd liefelijk getroost, omdat het gehele werk der zaligheid een eenzijdig werk Gods is. Want waarom is die kussende Judas verloren gegaan? Wel hij is verloren gegaan om eigen schuld: "Gij die niet gewild hebt." Waarom wordt die eens vloekende Petrus hier weer gekust, gesloten in de liefdesarmen van zijn Meester? Alleen om dat eeuwige welbehagen. Voor heel de uitverkoren Kerk heeft Christus betaald, om de geschonden deugden van Zijn Vader op te luisteren en die uitverkoren Kerk te zaligen. En dat alles zonder enige verdienste van de Kerk. Nee, er hoeft geen visje van u bij. Petrus is al tweeduizend jaar in de rust die er over-

blijft voor het volk van God. Maar hoe is het met u? Bent u blij met de alwetendheid Gods? Durft u ondanks al uw verschrikkingen die binnen in uw hart leven, te zeggen: Gij weet dat ik U niet missen kan? Want dat is no-

dig te weten. Te weten of u hoort bij die kudde des Heeren, hetzij als een schaap hetzij als een lam.

Kruiningen,

ds. G. Bredeweg

Een wolkje als eens mans hand?

Zo langzamerhand zijn we er wel aan gewend dat er weinig opbeurends valt te melden over de ontwikkeling van de kerk in Nederland. De moedeloosheid valt soms als een sombere deken over je heen als je de krant leest met daarnaast de kerkelijke bladen. Het gaat hollend achteruit! Het ene doemscenario na het andere wordt de lezers voorgeschoteld. De ene scribent ziet het nog somberder in dan de andere. Is dat terecht? Ja, de feiten liegen er niet om. Dus in die zin hebben de somberaars het volste recht van spreken.

En met regelmaat zing ook ik mee in hun koor, zowel vanaf de kansel als bij andere gelegenheden. Tegelijkertijd begin ik mezelf steeds meer af te vragen: hoe moet onze jeugd dit ervaren? Is het niet moedbenemend? Werkt het niet verlamdend? Geven we hen niet teveel de gedachte: het heeft allemaal toch geen zin meer, de kerk is een zinkend schip? We publiceren statistieken, we profeteren er op los, we schrijven trieste en zwarte rapporten. Maar is dat alles?

Rapport SCP

Vorige week verscheen het rapport

van het cultureel planbureau met als titel: 'geloven binnen en buiten verband'. Bepaald niet bemoedigend, althans voor het overgrote deel. Toch las ik in het verslag van het Reformatorisch Dagblad iets wat me raakte. Ik laat u meelesen. *Terwijl de jeugd als geheel zich, net als de rest van de Nederlandse bevolking, steeds meer verwijdt van de godsdienst en het kerkelijk leven, lijkt zich al sinds meer dan tien jaar onder de kerkelijke jeugd (17 tot 30 jaar) een omgekeerde ontwikkeling voor te doen. In allerlei opzichten lijkt er bij haar sprake van een "revitalisering van de traditionele christelijke geloofstraditie", zo meldt het SCP-rapport.*

Jonge kerkleden zijn vaker regelmatige kerkgangers dan ouderen. Ze hebben ook vaker veel vertrouwen in de kerken en zijn van mening dat je je aan alle voorschriften van de kerk hebt te houden. Ook beschouwen zij zich vaker als een gelovig of religieus mens, zien zij een sterk geloof als belangrijkste waarde in het leven, geloven zij zonder twijfel in God en onderschrijven zij alle kerkelijke leerstellingen (over de Bijbel, een leven na de dood, de hemel, de hel, de duivel). Die tendens naar "hertraditionalisering" is in

Een wolkje als eens mans hand?

zowel protestantse als rooms-katholieke kring waarneembaar.

Betrokkenheid

Bovenstaande bevestigt het beeld dat ik zelf al geruime tijd waarneem. Juist onder jongeren merk je een betrokkenheid op de dingen van de eeuwigheid die je bij tijden raakt. In jonge gezinnen ontroert het je weleens als je merkt hoe jonge ouders ernst proberen te maken met de godsdienstige opvoeding van hun kinderen. Als ik doordeweeks een preekbeurt vervul in den lande, dan valt het me telkens weer op hoeveel jonge mensen deze diensten bezoeken en met aandacht luisteren. Letten we er vervolgens op hoeveel jongen mensen op zaterdagavond een bezinningsavond (bijv. de Zin-in avonden) bezoeken of bij een andere kerkelijke gelegenheid te vinden zijn, dan bevestigt dat het beeld van betrokkenheid. Zeker, het is waar dat er ook grote groepen jongeren vervreemden van het Woord en van de dienst des Heeren. Maar daar tegenover staat ook een andere tendens. En nu weten we allemaal dat betrokkenheid en ernst voor de eeuwigheid tekort zijn. Er moet een genadewonder gebeuren. Ook onze jongeren moeten van geestelijk dood geestelijk levend worden gemaakt door het eenzijdige en soevereine werk van Gods Geest. Dat wéten ze ook! En nog groter: daar mag je ook weleens iets van bespeuren. Ga je het statistisch bekijken en becijferen, dan zeg je: 'wat zijn deze onder zovelen?' Zovelen die wegzwerfen, zovelen die anders denken enz. enz. Ja, zo dacht Elia er ook over. Maar Gods gedachten waren anders. Hij zag de zeventuizend, het overblijfsel, de rest, met daarin de kiemkracht van de herleving. Of om het te zeggen met het rapport: van de revitalisering.

Uw werk o HEERE

Daarom gaf bovenstaand bericht toch weer wat moed. Het spoorde aan om bij vernieuwing te roepen: 'Uw werk o HEERE, behoud dat in het leven in het midden der jaren, maak het bekend in het midden der jaren; in den toorn gedenk des ontfermens'. Zou het een wolkje als eens mans hand zijn wat ons toont dat God nog niet klaar is met Zijn werk in ons diepgezonden vaderland? De Heere verlevendige het gebed om de duidelijke blijken van Zijn werk ook onder het late nageslacht.

STEM UIT HET VERLEDEN

ds. I. Kievit
1887-1954

Psalm 118:24

Dit is de dag, die de HEERE gemaakt heeft, laat ons op dezelve ons verheugen en verblijd zijn.

Deze dag, die de Heere gemaakt heeft, brengt een alles-overwinnende vrede. Deze is bestand tegen de wet.

Ach, een vredegroet alleen is snel van haar kracht ontdaan, zij is dan ook niet gefundeerd. De wet komt weer met haar eis en er is geen tegenweer. Geen rust noch vrede wordt gevonden in het hart. Ik weet wel, zolang Jezus Zich openbaart en door het geloof wordt omhelsd, is er geen gebrek.

Maar hoe weinigen kennen bij bevinding, deze omhelzing, als werkzaamheid van het geloof? Soms wil men nu, in dit omhelzen, de rechtvaardigmaking inleggen. Doch geheel ten onrechte. Het is een *standelijke* vredeservaring, deze omhelzing, maar niet de vrede van de *staatsverwisseling* voor God. Van de vrijspraak van de Vader is geen kennis; van vergeving van de zonden en de toerekening van de gerechtigheid door God, als Rechter, evenmin.

Daarom is er ook geen alles-overwinnende vrede, ook al gaat de bede op dat velen die geloofsomgang met de Borg mogen leren kennen.

Maar vergeet niet dat: Jezus *omhelzen*, nog iets anders is dan de beloften van het Evangelie aangrijpen en zichzelf zoeken te helpen.

Werkzaamheden *tot* vereniging zijn geen werkzaamheden *uit* vereniging en mogen niet op één lijn worden gesteld, wat helaas door het weinige licht dat er is, zo vaak gebeurt. Alleen de vrijspraak van de Vader in de strenge rechtsgedingen, als wij waarlijk sterven en verloren gaan met onszelf, brengt die alles-overwinnende vrede. Deze vrede overwint het graf. Zelfs de dood kan die vrede van deze dag, die de Heere gemaakt heeft, niet schokken want Christus sterft niet meer. De strijd en onvrede is opgelost in de harmonie van de vrede, en zaligheid doorstroomt het hart. Wij waren geworpen in de dood. De draaikolken van het verderf zogen ons mee met onwederstandelijke kracht naar de diepte van het verderf. Ons leven werd omkneld door het verderf. Wij moesten omkomen voor eeuwig. Maar Jezus heeft ons opgevoerd uit de ruisende kuil en uit modderig slijk. Hij daalde af in die jammerkolken om te redden van een gewis verderf.

Pasen brengt ons de doorbreking van het leven in Hem, Die dood is geweest, maar nu leeft in alle eeuwigheid. Hij is de opstanding en het leven. Deze dag, die de Heere gemaakt heeft, opent de hemel. Ach, waar zijn dan de ware Paasfeestvierders? 'Indien gij dan met Christus opgewekt zijt, zo zoekt de dingen die boven zijn, waar Christus is, en niet die op de aarde zijn.' Kom, zij er toch waarachtig en oprecht onderzoek. Hoe bitter is soms het hart van velen tegen het ware leven en vervreemd van de ware vrede.

Die dag openbaart overvloedige vreugde. Deze vreugde wordt geboren uit de gemeenschap van de vrede. O, mag het geen dag van vreugde heten als wij een God bezitten, Die zo beminnenswaardig is? Die aldus Zijn liefde heeft weggeschonken? O, smaakt en ziet dat de Heere goed is!

ds. I. Kievit

Autisme: wat helpt?

Binnen de Particuliere Synode Zuid (Zeeland en Goeree-Overflakkee) is Stichting Hulpverlening (aan psychisch zieken) actief. Aan het woord zijn de pastoraal werker en een bestuurslid.

Het onderwerp ‘autisme’ houdt velen bezig. Veel mensen worstelen zelf met deze problematiek of gaan veel om met mensen met autisme. Daarom in dit artikel enkele handreikingen voor een beter begrip en goede omgang met elkaar.

Ontvangen van signalen

‘Ik ben echt niet dom of zo. Ik heb goede cijfers. Maar soms snap ik niet wat er bedoeld wordt. Pas nog, bij de kassa. De eerstvolgende mag komen, maar er volgde helemaal niemand, want iedereen stond stil. Een rare mededeling.’

Wat is autisme?

Een kenmerk van autisme is een onvermogen om adequaat te reageren op mensen en situaties. Autismen wordt gezien als een aangeboren

Iedereen heeft behoefte aan echte aandacht, een luisterend oor en ruimte voor het uiten van wat hen bezighoudt.

ontwikkelingsstoornis. Kinderen met autisme worden dikwijls als vreemd ervaren. Ze zijn vaak eenzaam en moeilijk te begrijpen.

De stoornis kan minder opvallend zijn, dan kunnen mensen redelijk tot goed meekomen en meedoen. Bij een zwaardere vorm van autisme zal behandeling of zelfs opname nodig zijn. De groep die opgenomen is of werd, valt onder het aandachtsgebied van Stichting Hulpverlening.

Waarom is dat te zien en te merken? Wat valt op in het concrete gedrag? Kenmerken die in meer of mindere mate kunnen voorkomen:

- Contactstoornis: het contact met mensen en dingen is niet of onvoldoende ontwikkeld.
- De sociale omgang met andere mensen verloopt moeilijk. Er zijn vaak misverstanden.
- Het contact lijkt op eenrichtingsverkeer: praten tégen in plaats van mét de ander.
- De taalontwikkeling is gestoord, vertraagd, of komt niet op gang.
- Er zijn beperkingen in het verbeeldingsvermogen (fantasie).
- Moeite met veranderingen. Een dwangmatig vastkleven aan vaste patronen en gewoontes.
- Er zijn beperkte interesses.
- Er zijn vaste gedragspatronen en zich herhalende activiteiten.
- Een overdreven gehechtheid aan bepaalde voorwerpen.
- Extreme, schijnbaar onlogische angsten en plotseling optredende paniecreacties.

Bijzondere talenten

Uit onderzoek blijkt dat in Nederland ongeveer 1% (ongeveer 190.000 Nederlanders) een autisme-stoornis heeft. De laatste jaren is er hiervoor gelukkig meer aandacht gekomen. Dat maakt dat deze mensen beter begrepen worden. Een groep met een lichtere vorm leert hiermee leven, zij het met beperkingen.

Er is - meer dan enkele jaren terug - aandacht voor de bijzondere talenten van deze mensen. Ze kunnen soms

zeer geconcentreerd werken, goed cijfers en letters onthouden, zich vastbijten in een klus waardoor deze ook daadwerkelijk afgerond wordt en streven naar perfectie. Er is vaak een sterk gevoel voor rechtvaardigheid, eerlijkheid en objectiviteit. ‘Er is prima mee te leven’, zeggen ervaringsdeskundigen.

De Universiteit Gent publiceerde het rapport ‘Autisme en talenten: een andere manier van denken’ (2010). En voor de zware vormen wordt steeds meer expertise ontwikkeld.

Er is meer aandacht voor de bijzondere talenten van deze mensen.

Wat zijn oorzaken van autisme? Erfelijkheid speelt een belangrijke rol. Als het voorkomt in een gezin of familie, dan hebben broertjes of zusjes 20 tot 60 maal meer kans om deze stoornis te ontwikkelen. Als de ene persoon van een eeneiige tweeling het heeft, dan is de kans 91% dat de ander het ook heeft. Andere familieleden hebben een kans die zes- of zevenmaal zo groot is. De invloed van de omgeving op de ontwikkeling van autisme blijkt zeer gering te zijn.

Toon een warm en begripvol hart. Houd ook van deze mensen.

We geven enkele tips voor familieleden, ambtsdragers en allen die werken met jongeren. Een eerste vereiste is dat we de problematiek onderkennen. Het is nodig om je te verdiepen in de problematiek. Ambtsdragers moeten zich realiseren dat er mogelijk jongelui in hun catechisatiegroep zitten die te maken hebben met autisme. Dit geldt ook voor zondagsschool, vereniging, commissies, werkgroepen en uiteraard de eredienst. Een aantal concrete aanwijzingen willen we geven.

- Ken en onderken de problematiek. Verdiep je erin. Er is ruim voldoende literatuur beschikbaar.
- Basisbegrippen zijn: structuur, veiligheid en voorspelbaarheid.
- Het is van groot belang structuur aan te brengen in tijd (een rooster, een schema), in ruimte (spullen op een vaste plaats) en in activiteiten (kleine, duidelijke stappen). Wees voorspelbaar.

- Geef veranderingen in het vaste patroon duidelijk aan.
- Pas taalgebruik aan. Wees eenvoudig en concreet. En herhaal de boodschap.
- Beloon bij gewenst gedrag. Wees positief.
- Spreek met de ouders. Steun elkaar.
- Toon een warm en begripvol hart. Houd ook van deze mensen.

Pastoraal handelen

Iedereen heeft behoefte aan echte aandacht, een luisterend oor en ruimte voor het uiten van wat hen bezighoudt. Dit geldt zeker voor mensen met autisme. Het is een kunst om echt onbevangen te luisteren, zonder met een ander verhaal of eigen erva-

ringen te komen. De neiging bestaat om al snel een mening te hebben en om vanuit die mening het gesprek te sturen. Probeer vooral en allereerst goed te luisteren. Vraag door. Wat wordt bedoeld? Wat zit er achter? Waarom is het belangrijk, waarom is het lastig? Wat betekent het in hun situatie? Begrip betekent zo veel. Dit heet 'oordeelsvrij communiceren'. Dat is ontzettend moeilijk en tegelijk heel waardevol.

Ook mensen met autisme hebben een zondig hart. Ook zij hebben bekering nodig. Ook zij kunnen niet sterven en God ontmoeten zonder dat het wonder van genade is geschonken. Het is onze verantwoordelijkheid om de boodschap van vrije genade duidelijk en dichtbij te brengen. Dan moet

goed rekening gehouden worden met de persoon die voor je zit, die naar je luistert, die aan je zorg is toevertrouwd. Voelt u die verantwoordelijkheid?

Natuurlijk, u bereidt uzelf goed voor en u verdiept zich in het Woord. Ook hiervoor geldt: bidt en werkt. 'Bidt en u zal gegeven worden' (Matth 7:7). De kanttekenaren: Christus vermaant ons ernstig om steeds aan te houden in de gebeden en om te bidden uit het geloof en naar Gods wil. Is dat uw worsteling? Ook mensen met autisme hebben een ziel voor de eeuwigheid.

Waarde,
Ooltgensplaat,

G. van Veldhuisen
K.J. Nipius

Even maar...

Zo bidt dan ...

Wanneer er een predikant bevestigd wordt in zijn ambt krijgen we uit het Woord van God onderwijs in de gereformeerde ambtsleer. Dus: hoe heeft de Heere geopenbaard dat het ambtelijk in de kerk zal toegaan? Dat wordt niet overgelaten aan onze willekeur, praktische mogelijkheden of aan de tijdgeest. We horen in dit gedegen Bijbelse onderwijs over: de heerlijkheid, de noodzakelijkheid, het blijvende en de vereisten van het ambt van de onderwijzing. Zo horen we onze vaders 450 jaar geleden al vier zaken belijden vanuit een eerbiedige luisterhouding naar het Woord:

1. De *heerlijkheid* van het predikambt: 'Uit deze dingen kan men zien welk heerlijk werk het herdersambt is, nademaal zo grote dingen daardoor uitgericht worden.' Wat is het toch bijzonder, dat de Heere zo Zijn welbehagen wil volvoeren en Zijn Koninkrijk wil doen komen. En niet anders! Door de eenvoud en dwaasheid van de prediking wil de Heere verlorenen zalig maken. Zo wil Hij middellijkerwijs het grote wonder van de waarachtige bekering en het ware geloof in Christus werken.
2. De *noodzakelijkheid* van het

predikambt: '...ja, hoe gans noodzakelijk het is om de mensen ter zaligheid te brengen.' Dus de verkondiging is beslist noodzakelijk tot zaligheid.

3. Het *blijvende* van het predikambt: 'Hetwelk ook de oorzaak is waarom de Heere wil dat zulk een ambt altijd zal blijven...' Zo lang er mensen bekeerd worden zal het predikambt er moeten zijn.
4. De *vereisten* tot het predikambt: '...en hierom vermaant Paulus Timótheüs hetgeen hij van hem gehoord had, aan getrouwe mensen te betrouwen, welke bekwaam zijn om anderen te leren ...' Er worden hier dus twee vereisten genoemd: allereerst de trouw aan Gods eer en Woord. En ten tweede een bepaalde basisbekwaamheid om met mensen om te gaan en daarbij iets over te dragen aan anderen. Dus een zekere didactische gave om onderwijs te geven is een uitdrukkelijke vereiste tot het predikambt. Dat geldt voor alle tijden, maar zeker ook de onze. Daartoe *vindt* de Heere ze bekwaam in de aanwezigheid van deze basisgave. Daartoe moet Hij Zelf in de toerusting op de Boezemsin-

gel en voortdurend in de weerbarstige ambtelijke praktijk bekwaam máken. Want wie is tot deze dingen bekwaam? De apostel onderstreept nog eens dat we zelfs geen Gode welgevallige gedachten van onszelf zullen hebben: 'Niet dat wij van onszelf bekwaam zijn om iets te denken als uit onszelf.' Maar vervolgens antwoordt hij dan op deze belijdenis van totale onbekwaamheid: '...maar onze bekwaamheid is uit God, Die ons...' (2 Kor 3:5).

Toen Immanuël op aarde rondwandelde, was Hij voortdurend bezig met 'leren en prediken...' (Matth. 9:35), omdat in Hem het bovenstaande vlees en bloed geworden is. Hij was en is immers de hoogste Profeet en de volmaakte Leraar ter gerechtigheid. Zoals Hij de geestelijke nood en diepe verlorenheid van de mensen peilt - ook nu - doet niemand dit. En wat ziet Hij? 'Innerlijk met ontferming bewogen' zijnde. (Matth 9:36). Dat de verloren schapen 'vermoed zijn en verstrooid als schapen die geen herder hebben.' Wat beveelt Hij dan met klem? Bidt toch om arbeiders!

v. A.

Vernieuwing en verwarring

We zagen in het vorige artikel hoe de dissertatie van onze broeder Golverdingen ingaat op allerlei vernieuwende ontwikkelingen in de kring van de gemeenten in de jaren 1946 tot 1950. Dat alles wordt beschreven in het eerste en tweede hoofdstuk. In de volgende hoofdstukken komt de toenemende verwarring in het kerkelijk leven aan de orde. Het zijn hoofdstukken die ons verdrietig stemmen en ons duidelijk maken hoe er in toenemende mate sprake was van vleugels in de gemeenten, die tegenover elkaar kwamen te staan.

Dr. C. Steenblok en de algemene genade

In het derde hoofdstuk beschrijft Golverdingen een viertal predikanten, die in die jaren in het kerkelijk leven nogal op de voorgrond stonden. Het betreft hier de predikanten G.H. Kersten, A. Verhagen, C. Steenblok en R. Kok. Enkele dingen wil ik hier noemen. Allereerst de overkomst van Steenblok uit de Gereformeerde Kerken. Op 26 februari 1943 besloot de classis Tholen (Steenblok had zich gevestigd in Poortvliet) hem als predikant te aanvaarden. Het is tekenend dat de notulen vermelden dat dit besluit genomen werd 'na langdurige overwegingen'.

Onder grote belangstelling vond de promotie plaats.

Kersten was op de classicale vergadering ook aanwezig. Golverdingen benadrukt dat Kersten zich aan Steenblok verbonden voelde en hoge verwachtingen van hem had. Kersten zag hem als zijn opvolger op de Theologische School. Nog geen halfjaar na zijn overkomst naar de Gereformeerde Gemeenten werd hij al benoemd tot hulpdocent naast Kersten. Daarmee werden alle andere predikanten, waarvan sommigen al jaren de gemeenten hadden gediend, gepasseerd. Golverdingen wijst erop dat dit onder hen bevreemding en verzet opriep.

De problemen werden groter door een lezing, die Steenblok op 12 april 1944 hield voor de onderwijzersvereniging over "Christus en de algemene genade". Hij ontwikkelde daarin een visie, die afweek van de gangbare opvatting daarover in de kring der gemeenten. Onder ons heerste in het algemeen de opvatting dat er een directe relatie bestaat tussen de algemene genade en de verdiensten van Christus. Steenblok stelde echter, dat de algemene genade geheel losstaat van de verdiensten van Christus en voortvloeit uit de voorzienigheid Gods.

De lezing van Steenblok voor de onderwijzers betekende het begin van grote kerkelijke onrust. Met name Kok, maar ook anderen, verzette zich met alles wat in hem was. Er ontstond een groepje predikanten, die grote moeite had met het optreden van Kersten, waardoor Steenblok de gemeenten was binnengekomen. Tot die predikanten behoorden vooral J. van den Berg, Kok en Verhagen.

Op de zitting van de Generale Synode van 20 september 1945 werd het punt van de algemene genade behandeld. De synode sprak uit dat de algemene genade behoort tot de voorzienigheid Gods. Alleen Kok stemde uiteindelijk tegen. Kersten publiceerde op persoonlijke titel veertien dagen daarna een verheldering, waarin hij duidelijk maakte, dat de algemene genade 'niet geheel los van Christus' kan worden gezien. Zo vinden wij het ook in het eerste deel van zijn "Gereformeerde Dogmatiek", waarin Kersten stelt dat Christus van de algemene genade

niet is uit te sluiten en waarin hij met instemming John Owen aanhaalt, die zegt dat de algemene genade een 'noodzakelijk gevolg' is van de tussen-treding van Christus. Daarmee werd toch een overeenkomst behouden met de voorheen gangbare visie en werd de eenheid van opvatting gediend.

Inmiddels werd Steenblok, mede door de inzet van Kersten, door de synode met algemene stemmen benoemd tot vaste docent in Rotterdam. Overigens had Kersten al eerder (1944) een brief geschreven over de algemene genade, waarin hij het opnam voor Steenblok tegenover Kok, maar waarin hij ook nadrukkelijk stelde 'dat enige verdraagzaamheid zeker te betrachten zij'.

Helaas, met droefheid moet vastgesteld worden, dat die verdraagzaamheid in het kerkelijk leven al meer begon te ontbreken. Die vaststelling maakt de lectuur van het proefschrift van Golverdingen zo pijnlijk en verdrietig. Men vraagt zich daarbij in toenemende mate af of het nu echt niet anders had gekund. Zo was er een frontale aanval door Steenblok in De Saambinder op de algemeen geachte ouderling-voorganger B. Roest uit Scherpenzeel. Steenblok meende ernstige dwalingen aan te treffen in een meditatie van Roest in het jeugdblad Daniël. Weer vraagt men zich af of dat niet anders had gekund. Zou een open gesprek tussen beiden niet voor een oplossing hebben kunnen zorgen?

Toenemende verwarring rondom ds. R. Kok

Wat betreft Kok is alles temeer zo pijnlijk omdat deze sinds 1915 vele jaren de gemeenten had gediend, veel achting had verworven, ook bij Gods kinderen, vertrouwensposities had ingenomen zoals lid van het moderamen van de Generale Synode en van het Curatorium. Nu had Kok ook zijn karakter. Golverdingen wijst erop dat er iets onverzettelijks in zijn karakter was. Kersten, die vaak in overleg naar oplossingen zocht, verzuchtte eens: 'Wat is hij toch moeilijk. Hij is van graniet. Er is niets met hem te beginnen'. De kracht van Kok, aldus Golverdingen, lag in zijn bewogen prediking en zijn toewijding aan het pastoraat. Maar hij was nogal eens onvoorzichtig en onnadenkend in zijn uitspraken, waarbij theologische zelfcontrole ontbrak. Daarbij ontstond er een toenemende afstand tussen Kersten en Kok. Dat had te maken met het feit dat Kok, zeker in het begin van de oor-

logsjaren, een ander standpunt had tegenover de bezettende macht dan Kersten. In de oorlogsjaren liet Kok zijn sympathie voor de Joden duidelijk uitkomen in zijn prediking. Het is tekenend, dat de Generale Synode van april 1941 niet Kersten, zoals gebruikelijk was, maar Kok tot preses koos! Daaruit blijkt wel dat Kok toen nog het algemene vertrouwen genoot.

De verwijdering tussen Kersten en Kok werd groter omdat Kersten al zijn invloed aanwendde om Steenblok aanvaard te krijgen als predikant en vaste docent. Op zijn onverzettelijke wijze heeft Kok zich daartegen gekeerd.

Juist in die tijd begon hij verschillende prekenbundels te publiceren, waarin allerlei onvoorzichtige uitdrukkingen te vinden waren, die aanleiding gaven tot aanklachten tegen hem. Daarbij ontstond er ook grote onrust in zijn gemeente Veenendaal, zo zelfs dat een deel van de kerkenraad en gemeente apart ging vergaderen.

Uitvoerig beschrijft Golverdingen de ontwikkelingen in Veenendaal en hoe men daar vanuit de kerkelijke vergaderingen mee is omgegaan. Een heel hoofdstuk is eraan gewijd.

Classis Barneveld in 1948

De bezwaren tegen onvoorzichtige uitdrukkingen van Kok dienden uiteindelijk op de vergadering van de classis Barneveld op 1 juni 1948. Kersten was ook op die vergadering aanwezig, hoewel hij niet tot de classis Barneveld behoorde. Hij heeft zelfs, hetgeen in strijd is met het kerkrecht en vandaag ondenkbaar zou zijn, de notulen van die vergadering opgesteld, waarover later weer moeilijkheden ontstonden met Kok.

Het ging er tijdens die vergadering heftig aan toe, maar toen Kok aan Kersten vroeg of hij nu eens duidelijk wilde aangeven wat hij verstond onder het aanbod van genade, hebben zij elkaar daarin van harte kunnen vinden en reikten zij elkaar de hand der verzoening. Veertien uitdrukkingen uit gepubliceerde preken van Kok werden door hem teruggenomen. Als men die uitdrukkingen leest maakt dat wel duidelijk dat Kok zich soms heel onvoorzichtig en ondoordacht uitdrukte. Het is te begrijpen dat hierdoor in toenemende mate verwarring ontstond. Het was verblijdend dat Kok en Kersten elkaar vonden.

Ik noem tenslotte een punt uit de overeenkomst die op de classis Barneveld werd bereikt, dat heel wezenlijk is: 'dat Ds. Kok volmondig erkent, dat de *beloften* van het genadeverbond

alleen vermaakt zijn aan de uitverkoeren, en in de dood des Testamentmakers onherroepelijk zijn, en dat de beloften ter zaligheid *niet geschonken zijn aan de verworpenen*, waarom de onbekeerden het recht tot pleiting op de beloften ontbreekt'.

Ruim twee maanden na de verzoening in Barneveld tussen Kok en Kersten overleed Kersten. Hoe zou het gegaan zijn als Kersten was blijven leven? Het

is een vraag die geen zin heeft. Immers, de Heere regeert, dwars door al het menselijke heen. Ook in Zijn kerk. Maar dat er veel menselijks geweest is mag wel duidelijk zijn.

We hopen er de volgende keer naar aanleiding van de dissertatie van Golverdingen verder op in te gaan.

(wordt vervolgd)

Zeist,

ds. J.J. van Eckeveld

Beeldscherm brein en bidden

Het internet en de moderne media dringen steeds onze samenleving binnen. Dat vraagt steeds verdergaande bezinning. En, onder ons, zien we in die bezinning de aandacht verschuiven naar gewetensvorming en verder bewustwording. Gelukkig maar, want enkel filtering - hoe noodzakelijk ook - is in de huidige tijd ontoereikend. Denk alleen al aan onze jeugd, waarbij het grootste deel met hun smartphones direct toegang heeft tot het internet. En ook binnen de gezinnen neemt de acceptatie - of moeten we zeggen: omhelzing? - van de moderne media in rap tempo toe.

Bezinning op ons denken, gedrag en onze keuzes is dus een goede zaak. 'Waarmede zal de jongeling zijn pad, door ijdelheên omsingeld, rein bewaren?' En niet alleen de jongeling...

In de categorie van bezinning en bewustwording valt ook het boekje 'Beeldscherm, Brein en Bidden'. Het laat op heldere wijze zien wat het gebruik van de moderne media met ons doet. Het geeft daarbij inzicht in de maatschappelijke gevolgen. En het gaat vooral diep in op de gevolgen die het gebruik van de moderne media hebben op ons denken en ook op onze godsdienstige activiteiten.

De negen hoofdstukken van het boekje zijn ruwweg te groeperen in drie delen.

In het eerste deel zet de schrijver uiteen hoe onze hersenen werken en wat de moderne media daarmee doen. Eén van de inzichten daarbij is dat er in onze hersenen een verplaatsing op-

treedt: er komt iets bij en er gaat iets af. Wat komt er dan zoal bij? Door het gebruik van de moderne media neemt ons ruimtelijk inzicht toe, zijn we beter in staat om informatie snel te filteren en kunnen we sneller beslissingen nemen. Maar wat gaat er dan weg? Onder andere ons vermogen tot 'dieplezen'. Dieplezen is die manier van lezen, waarbij informatie in de hersenen grondig wordt verwerkt en gereflecteerd. Ook ons concentratievermogen neemt af door het gebruik van de moderne media. Wat zijn hiervan de gevolgen voor schoolprestaties? Voor ons beoordelingsvermogen? Hoe staan onze hersenen open voor beïnvloeding? Ook hierop wordt in deze hoofdstukken ingegaan.

In het tweede deel behandelt de auteur een aantal nadelen en voordelen van het internet. We zullen de inhoud daarvan in deze boekbespreking laten rusten.

In het laatste deel laat de schrijver uitvoerig aan de orde komen wat de gevolgen zijn voor Bijbellesen, prediking en gebed. De ondertitel 'hersenen en geloof' is niet helemaal passend. Uitgangspunt hierbij is de wijze waarop God Zich aan mensen heeft willen openbaren, namelijk door het Woord. *In den beginne was het Woord*. En dit *Woord* ziet heel duidelijk op de Heere Jezus Christus. God verbindt Zich aan het Woord en Hij schonk ons de Bijbel, *het Boek*. Als mensen willen we het graag beter weten dan God en kennen veel waarde toe aan het beeld. Dat bleek al bij de Israëlieten die, vlak

nadat ze de Wet bij de Horeb ontvingen, een beeld maakten van God. En in onze tijd, de tijd van de beeldcultuur, is het er niet beter op geworden. En door het veelvuldig gebruik van dergelijke media ontwikkelt zich in ons brein een zekere weerstand op tegen diep-lezen en tegen aandachtig luisteren. Dit geldt ook voor concentreren. Niet voor niets hebben steeds meer - alleen? - jongeren moeite met het luisteren naar de preek. En de Bijbel leert ons: *“Het geloof is uit het gehoor”*. Laat ons dan bewogen zijn met onze jeugd die in deze tijd opgroeit.

Hoe moeten we ons hier nu tegen wapenen? Voor bijna iedereen wordt internet immers steeds meer een onmisbaar middel om aan het maat-

schappelijk verkeer deel te kunnen nemen. De schrijver geeft hier praktische adviezen. Het accent daarbij ligt op de strijd om onze stille tijd te behouden en te benutten. Maar graag bevelen we u aan om dit boekje zelf te lezen en zo kennis te nemen van al de adviezen.

Samenvattend, dit boekje levert een waardevolle bijdrage aan het bewustwordingsproces rondom ons gebruik van internet en de moderne media en wat dit gebruik doet met onze brein en met ons gedrag. Daarnaast geeft het goed-bruikbare adviezen.

Het boekje leest vlot weg. Iets terugzoeken is lastiger, want een inhoudsopgave ontbreekt.

Maar de kracht van het boekje zit hier-

in, dat de moeilijke en omvangrijke materie op een heldere en eenvoudige wijze wordt beschreven. Daarbij worden de zaken van verschillende kanten belicht. Vooral spreekt uit het boekje een hartelijke bewogenheid met onze jeugd en de begeerte dat zij bovenal de Heere zouden zoeken. *Waarmede zal de jongeling zijn pad rein bewaren? Gewis, als hij het houdt naar 't heilig blad!*

Amersfoort,

ir. M.H. Schot

“Beeldscherm, Brein en Bidden. Wat internet doet met hersenen en geloof”, Sytse van der Veen; uitg. Brevier, Kampen; ISBN 978 9491583346; 112 blz.; paperback; €12,50.

Oproep van het Curatorium

Op **maandag 19 mei tot en met woensdag 21 mei** hoopt het Curatorium van de Theologische School te vergaderen voor het onderzoek van degenen die zich met een attest van hun kerkenraad hebben gemeld om gehoord te worden, teneinde toegelaten te worden tot het volgen van de lessen op onze School.

Hartelijk en dringend roepen wij de predikanten en de kerkenraden op deze zaak in het bijzonder op zondag 18 mei in **de voorbede** in het midden van onze gemeenten aan de Heere voor te leggen. De beslissingen die genomen moeten worden zijn immers zo diep ingrijpend, zowel voor de betrokkenen alsook voor het geheel van onze gemeenten. Het is voor mensen een onmogelijke taak!

De Koning van de Kerk mocht de curatoren die de beslissingen moeten nemen, alsmede de hen adviserende docenten de gave der onderscheiding schenken. Hij mocht getuigenis geven van Zijn werk, zodat mogen toegelaten worden diegenen die Hij heeft geroepen. De nood is groot: vele predikanten zijn al ouder en de zorgen in de gemeenten worden

niet minder. Het Formulier om de dienaars des Woords te bevestigen wijst op de blijvende noodzaak van dit ambt: ‘nademaal zo grote dingen daardoor uitgericht worden; ja hoe gans noodzakelijk het is om de mensen ter zaligheid te brengen. Hetwelk ook de oorzaak is waarom de Heere wil dat zulk een ambt altijd zal blijven’.

De Heere geve, in het openbaar en in de binnenkamer een smeken aan de troon van Zijn genade. De Meester heeft het Zijn discipelen en in hen Zijn Kerk opgedragen. “En Hij de scharen ziende, werd innerlijk met ontferming bewogen over hen, omdat zij vermoeid en verstrooid waren, gelijk schapen die geen herder hebben. Toen zeide Hij tot Zijn discipelen: De oogst is wel groot, maar de arbeiders zijn weinige; bidt dan den Heere des oogstes, dat Hij arbeiders in Zijn (!) oogst uitstote” (Matth. 9:36-38).

Een smekend gebed: Dat Hij uitstote! Onze kanttekenaren vullen aan: “Grieks: uitwerpe, dat is, uitzende, hen door de kracht van Zijn Geest gewillig en bekwaam gemaakt hebbende.” Deze tekst wordt veelvuldig geciteerd, maar de Geest der genade en der ge-

beden schenke de praktijk ervan in ons midden. Johannes Calvijn schrijft over de noodzaak van zulke gebeden: ‘Aangezien niemand ooit uit zichzelf een oprecht en bekwaam dienaar Gods worden zal en ook niemand het leraarsambt recht bedienen kan, dan die de Heere er toe roept en met de gaven van Zijn Geest begiftigt, moeten wij, zo vaak wij bemerken dat er gebrek aan goede leraars is, onze ogen tot Hem opheffen, met de bede, dat Hij ons help. En in geen tijd is dat gebed zo nodig geweest als in deze dagen, met het oog op de verschrikkelijke verwoesting van de kerk, die zich overal vertoont’.

ds. J.J. van Ekeveld, voorzitter
ds. M. Karens, secretaris

Israëlvisies in beweging

We vervolgen onze bespreking van het boek van Steven Paas "Israëlvisies in beweging". Wat is de plaats van Israël in de Bijbel? Heeft het volk van de Joden nog een bijzondere plaats in het heilshandelen van God?

Een onvervulde rest

We kunnen heel ver met de auteur meegaan als hij de gedachte afwijst van hen die vooral een grote toekomst zien voor het aardse Israël na de wederkomst. Ook als hij de visie afwijst van hen die het genadeverbond laten beginnen bij Abraham. Daarmee wordt het genadeverbond losgemaakt uit de universele context en beperkt tot een constructie met een doel op zichzelf. En al is het op zichzelf waar dat Bijbels Israël als instrument van Gods openbaring een belangrijke plaats heeft in de geschiedenis en de orde van het heil, het lijkt me te kort door de bocht om daarmee ook die opvattingen af te wijzen van hen die nog een rest zien voor Israël. Niet voor het huidige grotendeels seculiere Israël en ook niet het ultraorthodoxe Israël, maar het Israël dat in het volk van de Joden voortleeft als de beminden om der vaders wil, zowel in Israël als daarbuiten.

Gelukkig zijn er mensen die geloven dat God nog beloften heeft voor

Heeft het volk van de Joden nog een bijzondere plaats in het heilshandelen van God?

het Joodse volk, maar die er tegelijkertijd ook aan vasthouden dat er geen twee wegen zijn tot het heil. Zowel voor Joden als heidenen is er slechts gerechtigheid voor God door het geloof in Christus. Dat is niet een Israëlische uitleg van de hoofdstukken 9 tot en met 11 van de Romeinenbrief, maar dat is een gevolg van het eerbiedig luisteren naar Gods Woord.

Dan spreken we niet over een aards Davidisch koninkrijk, maar over de gemeente van Christus uit Joden en heidenen. Daarbij beweegt het heilsplan van God Zich van de Joden naar de heidenen en vervolgens weer naar de Joden, met heilzame gevolgen voor de heidenen.

Wat is Israël?

De conclusie dat het in Romeinen 11:25 gaat om het fysieke Israël dat tot aan de 'volheid der heidenen' voor een deel verhard zal blijven en in Romeinen 11:26 om het geestelijk Israël uit Jood en heidenen, is wel heel erg snel getrokken als passend in de rode draad door het hele boek: het afwijzen van elke vorm van preferentie voor het Joodse volk in het heilsplan van God.

De auteur is van mening dat de aardse Israëlische staat, onder Gods voorzienigheid erkend als een nationaal tehuis voor Joden en voor een Palestijnse minderheid, niet meer of niet minder betrekking heeft op de vervulling van de Bijbelse profetie dan enig ander land of enige andere staat ter wereld. Zonder te willen beweren dat de stichting van de staat Israël in 1948 een vervulling of een begin van vervulling is van de Bijbelse profetie, is het toch wel opmerkelijk dat deze staat ondanks alle aanvallen die daarop zijn gedaan nog steeds bestaat. Ja, het is opmerkelijk dat het volk van Israël nog steeds bestaat.

Dat neemt niet weg dat we moeten oppassen voor betweterige conclusies. In dat opzicht is het verstandig te doen wat Da Costa ook deed. Hij schreef dat hij de zaken zo beoordeelde op basis van de kennis van nu. Het zou later wel eens anders kunnen zijn.

Ontwikkelingen

Paas neemt ons mee op zijn zoektocht door de geschiedenis van het Jodendom en door de ontwikkeling van het wat hij noemt Israëlisme. Die weg loopt langs kerkvaders, kruistochten, de Reformatie, het Piëtisme van de 18^e en 19^e eeuw, naar wat uiteindelijk door hem genoemd wordt radicaal Israëlisme na 1800.

Een uitgebreid hoofdstuk (12) gaat in op het Duitse Israëlisme. In het dertiende hoofdstuk bespreekt hij de opvattingen over Israël onder de vertegenwoordigers van het Reveil en van de Afscheiding. Al met al geeft het een goed inzicht in de ontwikkelingen op dit terrein.

De auteur constateert een spanning binnen de Gereformeerde Gemeenten ten aanzien van het te voeren Israëelbeleid. Hij stelt dat daarbij een meespelende factor is de behoefte om afstand te nemen van het "Kersten-verleden" inzake de Joden. Dat is nogal een stelling. Bij de gedachtevorming binnen onze gemeenten over de verhouding tussen de kerk en Israël heeft dat argument bij mijn weten nooit een rol gespeeld. En dat er vergeefse pogingen zijn gedaan om het chiliastische karakter van oudvaders als Wilhelmus à Brakel te ontkennen of te verzachten kun je niet staven met te wijzen op een boek van C.J. Buijs, "Israëls aanneming: Het leven uit de doden", dat in 1974 verscheen. Paas schrijft dat dit boek in reformatische kringen veel invloed heeft gekregen. Maar ik denk dat dit juist niet zo is, in ieder geval niet binnen onze gemeenten. Buijs is een voorstander van de gedachte van een duizendjarig rijk in post-chiliastische zin. Hij conformeert zich aan de opvatting van de Schotse predikant Robert Fleming dat het duizendjarig vreedrijk het uitnemendste en heerlijkste tijdperk is van de christocratie, gedurende welke tijd Christus de oude theocratie der Joden zal doen herleven.

Het boek van Buijs heeft voor zover ik kan nagaan geen enkele invloed gehad op de gedachteontwikkeling binnen de Gereformeerde Gemeenten over de plaats van Israël in het heilshandelen van God. En ik heb ook niet kunnen bemerken dat dit in andere kerkverbanden in de rechterflank van de gereformeerde gezindte wel het geval is.

(wordt vervolgd)

Capelle aan den IJssel, ds. W. Silfhout

BOEKENNIEUWS

"Als het licht van de morgen"
(serie Puriteinse teksten),
John Newton; uitg. de Banier,
Apeldoorn; ISBN 978 90 336 06830;
95 blz.; € 11,95.

Brieven schrijven doen we nauwelijks meer. Communiceren doen we nu anders, online, digitaal. Dat is geen winst, want een brief schrijven en een brief lezen raakt het hart meer en dieper. Men leze er de brieven van Samuel Rutherford, Mientje Vrijdag of Mary Winslow maar op na.

De Engelse predikant John Newton (1725-1807) schreef ook brieven, bij voorbeeld aan zijn pleegdochter Betsy Catlett. Voor het eerst verschijnen er nu 21 van deze brieven in de Nederlandse taal.

De ouders van Betsy waren reeds vroeg overleden waarna John Newton en zijn vrouw zich over haar ontfermden. In de periode dat ze de gebruikelijke kostschool bezocht, correspondeerde ze veelvuldig met Newton.

De diepe ondertoon van alle brieven aan Betsy was: 'Lieve kind, je moet bekeerd worden'. In iedere brief put Newton zich uit om haar duidelijk te maken dat ze in haar jeugd de Heere moest zoeken: 'Smeek Hem of Hij Zichzelf en Zijn liefde aan je hart wil openbaren'. 'Bid Hem, mijn geliefde dochter, om te verschijnen en Zich aan jou te openbaren'. 'Ik smeed je, ik gebied je om elke dag Hem te vragen Zich aan jou te openbaren'. 'Zoek Hem en je zult Hem vinden. Wat je verder ook zoekt, daarin kun je teleurgesteld worden, maar Hij wordt nooit tevergeefs gezocht'.

Nog even iets anders: Mag je zomaar iemands persoonlijke brieven publiceren, ook al werden ze in een ver verleden geschreven en verstuurd? Dat hoeft bij dit boekje geen vraag te zijn. Dr. P. de Vries, hersteld hervormd predikant, schrijft in een interessant voorwoord over het leven van John Newton dat het in die tijd niet ongebruikelijk was dat brieven van meet af aan voor verspreiding in bredere kring en daarmee ook voor publicatie waren bedoeld. 'Een brief werd in die dagen gezien als een middel om een zaak die meerderen aanging, op een persoon-

lijke wijze aan de orde te stellen'. Welnu, de inhoud van deze brieven gaat ieder aan die ernst maakt met de dingen van de eeuwigheid: 'De Heere niet liefhebben, is de snoodste goddeloosheid en de diepste ellende'.

Dit boekje met brieven aan Betsy Catlett is het eerste deel in de serie "Puriteinse teksten", waarin nog niet eerder in het Nederlands vertaalde titels verschijnen.

Lieren,

J. van 't Hul

Uit het vuur gerukt: "Er was eens een zendeling die na zijn preek door een inboorling gevraagd werd: "Meneer, zijn er eigenlijk twee Christussen? Want Die ik heb leren kennen, is niet Degene die u preekt". Vervolgens maakte hij van wat takjes een vuurtje, greep een adder uit het struikgewas en wierp die midden in het vuur. Toen rukte hij de adder uit het vuur, en hij zei: "Zo heb ik het geleerd: 'als een vuurbrand uit het vuur gerukt'. Maar u preekt: Kom eruit, kom eruit".

KERKNIEUWS

■ DOVENDIENST TE WOERDEN

Op **zaterdag 17 mei** hoopt student H. van der Heiden voor te gaan in een aangepaste kerkdienst voor doven en slechthorenden in het kerkgebouw van de

Gereformeerde Gemeente te Woerden, Oudelandseweg 50. Deze dienst begint om 15.00 uur. Horenden zijn eveneens hartelijk welkom.

BERICHTEN

■ UITNODIGING VOOR STUDENTEN IN DELFT E.O.

De kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente te Delft belegt opnieuw een speciale bijeenkomst voor studenten op **maandag 26 mei a.s.** Graag nodigen we jullie daar voor uit. De avond wordt belegd in samenspraak met het Dispuut Johannes Calvijn van de C.S.F.R. en de Werkgroep voor studenten van de Gereformeerde Gemeenten. Ds. L. Terlouw zal deze avond een inleiding houden en zal met ons in gesprek gaan.

Thema: kenmerken van het geloof.

Plaats: kerkgebouw Gereformeerde Ge-

meente Delft, Oosteinde 175, aldaar. Ontvangst met koffie en thee: 19.30 uur. **Aanvang: 19.45 uur.**

We vinden het fijn om te weten hoeveel mensen we kunnen verwachten. Stuur daarom even een berichtje over je komst per e-mail aan: pvanbokhoven@gergem-delft.nl

Met hartelijke groet namens de kerkenraad van Delft,
P.A. van Bokhoven, preses
S. de Vree, scriba

■ THEMA-AVOND VAN DE CGO

Op **donderdag 5 juni** wordt in het kerk-

gebouw van de Geref. Gemeente te Gouda, Nieuwe Gouwe Oostzijde 2B, de jaarlijkse thema-avond gehouden. Aanvang: 19.30 uur.

Thema: Vergeving, altijd bij U geweest, door ds. A. Schreuder. Forum o.l.v. J.H. Mauritz, m.m.v. ds. J. J. van Ekeveld. Er is op deze avond informatie over de cursus beschikbaar. Iedereen is hartelijk welkom!

■ 40-JARIG JUBILEUM CEDRAH-LOCATIES

Locatie Uitzicht in Vlaardingen

Zaterdag 24 mei, van 10.00-14.00 uur 'Uitzicht Fair'. Op deze fair vindt u een diversiteit aan gezellige kraampjes, waar ook volop gelegenheid is voor ontmoeting onder het genot van een hapje en drankje.

Tijdens de fair is er tevens een reünie voor (oud)medewerkers (en vrijwilligers) waarvoor een leuke activiteit is opgezet. Aanmelden voor de reünie kan telefonisch 010 474 17 55 of via de website.

Locatie d'Amandelhof in Capelle a/d IJssel.

Vrijdag 20 juni.

Vroeger bij d'Amandelhof gewerkt en benieuwd hoe het nu gaat? Van harte welkom op de reünie voor alle (oud) medewerkers! Inloop vanaf 19:00 uur. Inschrijven kan telefonisch via 010 450 91 22, per mail jubileum@cedrah.nl of via de website. Bijdrage: € 5,-.

Zaterdag 28 juni.

Herdenkingsbijeenkomst om 15.00 uur in de Elimkerk in Capelle aan den IJssel. Inloop vanaf 14.15 uur. Koor de Kleinnoot en diverse sprekers. Allen die vroeger of nu op enigerlei wijze betrokken zijn bij d'Amandelhof van harte welkom. Onze website is: www.cedrah.nl

■ OPROEP GASTEN VOOR RUSTIGE VAKANTIEWEEK IN LUNTEREN

In de week voor ouderen die het gezien hun leeftijd of gezondheid wat rustiger aan moeten doen en enige zorg nodig hebben zijn nog enkele plaatsen beschikbaar! Deze week wordt gehouden van **21-28 juni** in 'Het Bosgoed' te Lunteren. Voor verdere informatie en aanmelding: cvb.gasten.lb@vrouwenbondgergem.nl of 033-2863366.

■ VERKOPING TE UDDEL

Verkoping op **zaterdag 17 mei**, van 9.30-14.30 uur, rond en in de Rehobothschool, Het Drie 32-34 te Uddel. De opbrengst is t.b.v. de ZGG.

■ ZANGAVONDEN

Bolsward

Psalmzangavond op **vrijdag 30 mei**,

aanvang: **19.00 uur**, in de Martinikerk te Bolsward. Opening, meditatie en sluiting door ds. C. van Krimpen. Orgelbespeling door Pieter Heykoop. Collecte voor de evangelisatiepost Emmen.

Geldermalsen

Zangavond op **vrijdag 23 mei**, aanvang 19.30 uur, in de Bethelkerk te Geldermalsen, m.m.v. het meisjeskoor Maria, het kinderkoor De Kleine Lofstem uit Geldermalsen en verschillende instrumentalisten. Algehele leiding ds. P. Mulder.

Genemuiden

De in De Saambinder van 8 mei aangekondigde psalmzangavond in de Jachin en Boazkerk te Genemuiden wordt gehouden op **vrijdag 16 mei**, aanvang: 19.30 uur.

Gorinchem

Oranje-zangavond op **zaterdag 17 mei**, aanvang: 19.30 uur in de Grote Kerk te Gorinchem, met medewerking van o.a. de mannenkoren Rehoboth uit Tholen en Geldermalsen en enkele instrumentalisten. Collecte t.b.v. de jeugdbondactie "In het hart, in het oog".

■ FIETSTOCHT DOOR DE KRIMPENERWAARD

Fietstocht van ca. 25 of 40 km door de Krimpenerwaard, te organiseren door der zendingscommissie te Stolwijk, op **donderdag 29 mei**. Startlocatie: Transportstraat 24 te Bergambacht. Inschrijven tussen 14.00 en 15.00 uur. Kosten € 4,- p.p., max. € 12,50 per gezin. Koffie en thee e.d. zijn onderweg verkrijgbaar. Opbrengst is voor de zending. Voor inlichtingen: tel. 0182-748018 of 06-17459773.

■ FIETSTOCHT TE SCHERPENISSE E.O.

Fietstocht op **donderdag 29 mei** te Scherpenisse e.o. Inschrijven voor deelname tussen: 13.30 en 14.15 uur. Kosten € 2,50 p.p., max. € 12,50 per gezin, incl. drinken en versnapering. Tevens boekenmarkt. Locatie achter de kerk Schoolstraat 2. Opbrengst is t.b.v. de jeugdbondactie.

■ KONINKLIJKE ONDERSCHIEDINGEN

* Vrijdag 25 april was voor dhr. en mw. Staal te Breda een bijzondere dag. Zij waren met hun kinderen, kleinkinderen, familie en vrienden uitgenodigd om 's morgens in hotel-restaurant Princeville aanwezig te zijn. Tot hun verrassing kwam daar wethouder Bergkamp van de gemeente Breda om dhr. Staal, namens Zijne Majesteit de Koning, een koninklijke onderscheiding uit te reiken. De

wethouder zette in een korte toespraak uiteen waarom de heer Staal deze onderscheiding ten deel viel. Al vele jaren verricht hij belangeloos vrijwilligerswerk bij meerdere maatschappelijke en kerkelijke instellingen. Als job-coach begeleidde dhr. Staal vele gehandicapten om zo voor hen een plaats in het arbeidsproces te realiseren. Daarnaast werd genoemd het vele vrijwilligerswerk voor de Gereformeerde Gemeente Breda en ook voor de Evangelisatiepost in Tilburg. De CDA-wethouder spelde hem de versierselen op behorende bij de benoeming tot Lid in de Orde van Oranje-Nassau. Velen uit de voormalige gemeente Breda (nu afdeling van Dordrecht) en ook een aantal uit Tilburg en Dordrecht waren hiervan getuigen. Wij feliciteren dhr. en mw. Staal van harte met deze onderscheiding. Wij wensen hen voor het toekomstige de zegen en gunst van de Koning der koningen van harte toe.

Kerkenraad Geref. Gemeente Dordrecht

* Op 25 april werd door de burgemeester van Reimerswaal, dhr. A. J. Huisman, aan de dames M.A. Manneke en M.W.J.P. Riedijk-van Poortvliet en aan de heer M.J. van den Berge een koninklijke onderscheiding uitgereikt vanwege hun jarenlange verdiensten als vrijwilligsters resp. gemeenteraadslid.

Mevr. M.A. Manneke zet zich al jaren in voor het Rode Kruis en de Zonnebloem. Zo heeft zij onder meer voor vele Rode Kruis-collectes de logistieke werkzaamheden verricht en vele bezoeken afgelegd aan mensen die langdurig ziek en/of gehandicapt zijn, om deelname mogelijk te maken aan een weekje vaarkantie.

Mevr. Riedijk-van Poortvliet heeft zich jarenlang ingezet als coördinatrice voor de kerkelijke thuishulp via de Ned. Patiënten Vereniging, waarbij zij ook zelf als mantelzorgster zich zeer verdienstelijk heeft gemaakt voor de hulpbehoevende medemens.

Dhr. M.J. van den Berge heeft zich 12 jaar als raadslid voor de SGP binnen de gemeente Reimerswaal ingezet. Tevens is hij lange tijd lid geweest van het schoolbestuur van de Ds. G.H. Kerstenschool te Yerseke. Verder bekleedde hij nog diverse adviesfuncties binnen het bedrijfsleven.

De inzet en betrokkenheid werd breed gewaardeerd en was reden voor erkenning en benoeming tot Lid in de Orde van Oranje-Nassau. Wij feliciteren de gedecoreerden van harte met de ontvangen onderscheiding en wensen hen met hun families Gods zegen toe.

Kerkenraad Geref. Gemeente Yerseke

KERKDIENTEN

■ ZONDAG 18 MEI 2014

Aagtekerke 19.00 uur ds. C. Harinck; Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; Aalst 14.30 uur ds. J. van Rijswijk; Alblas-serdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Alphen a/d Rijn 19.15 uur ds. M. Joosse; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. W. Visscher; Amsterdam-Noord 18.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Apeldoorn 15.30 uur (H.D.) ds. J.J. van Eckeveld; Arnhem 15.30 uur ds. R. Kattenberg; Barendrecht 10.00 en 16.30 uur ds. L. Terlouw; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00 uur ds. D. de Wit; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. G. Beens; Benthuizen 15.30 uur ds. H. Paul; Berkenwoude 10.00 uur ds. J. Driessen en 14.30 uur ds. B. van der Heiden; Bodegraven 10.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil en 19.00 uur ds. B. Labee; Borssele 14.00 uur ds. C. Sonneveld; Boskoop 9.30 uur ds. H. Paul en 16.30 uur ds. P. Mulder; Breda 14.30 uur ds. M. Karens; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. W. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. A. Moerkerken; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; Dirksland 15.00 uur (openb.bel.) ds. J. Schipper; Doetinchem 9.30 (H.D.) en 15.00 uur ds. A.P. Baaijens; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur ds. H. Hofman; Ede 9.30 en 16.00 uur ds. A.A. Brugge; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. G. van Manen; Emmeloord 18.00 uur ds. J.M. Kleppe; Enkhuizen 9.30 en 16.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Enschede 18.15 uur ds. A.P. Baaijens; Enter 18.30 uur ds. R. Kattenberg; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. P. Melis; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. C. Hogchem; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. C.J. Meeuse; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. G. Clements; 's-Gravenhage 15.30 uur (bev. ambtsdr.) ds. W. Harinck; 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur (H.D.) ds. S.W. Janse; Groningen 10.00 en 16.00 uur ds. J.B. Zippro; Haamstede 10.00 uur ds. C. Harinck; Hardinxveld-Giessendam 9.30 (H.D.) en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur ds. M. Joosse; Herkingen 10.00 (H.A.) en 18.00 uur ds. A.J. Gunst; Hilversum 19.00 uur (bev. ambtsdr.) ds. W. Visscher; Hoedekenskerke 14.00 uur ds. C. van Krimpen; Hoofddorp 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Hoogvliet 17.00 uur ds. M. Golverdingen; Houten 17.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Kampen 9.30 en 15.00 uur (H.D.) ds. J.

IJsselstein; Kamperland 15.00 uur stud. H. van der Heiden; Kapelle-Biezeling 15.00 uur ds. D.W. Tuinier; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; Kortgene 10.00 en 14.30 uur stud. P.D. den Haan; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur ds. C. van Ruitenburg; Kruiningen 9.30 en 18.00 uur (H.D.) ds. G. Bredeweg; Leiderdorp 9.00 en 16.00 uur ds. A. Schreuder; Lelystad 9.30 uur kand. P.G. Heijkamp en 19.00 uur ds. J. IJsselstein; Lisse 18.30 uur ds. A. Schreuder; Marknesse 9.30 en 15.30 uur stud. H. Brons; Meeuwen 15.00 uur ds. W.J. Karels; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur ds. G.J.N. Moens; Melissant 15.00 uur ds. G. Pater; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Zuid 9.30 en 16.00 uur ds. J.J. Tanis; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. S. Maljaars; Mijdrecht 19.00 uur ds. P. Mulder; Moerkapelle 9.30 (H.D.) en 18.30 uur ds. W. Harinck; Naaldwijk 9.30 en 16.00 uur ds. J.W. Verweij; Nieuw-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. A. Vermeij; Nieuwdorp 14.00 uur ds. S.W. Janse en 18.30 uur stud. P.D. den Haan; Nieuwer ter Aa 15.00 uur ds. A. Verschuure; Nieuwerkerk 15.00 uur (H.D.) ds. J. van Belzen; Nijkerk 14.30 uur ds. G. Beens; Nisse 9.30 en 14.30 uur stud. W.A. Zondag; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. A. Schot; Ooltgensplaat 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. E. Bakker; Oostburg 18.30 uur ds. R.A.M. Visser; Oosterland 10.00 en 18.30 uur ds. J. van Belzen; Oostkapelle 18.30 uur stud. W.A. Zondag; Opperdoes 19.00 uur stud. H. Brons; Oud-Beijerland 9.30 en 16.30 uur ds. J. Mijnders; Ouddorp 9.30 (H.A.) en 18.30 uur ds. G. Pater; Poortugaal 9.30 uur ds. C. Neele; Poortvliet 14.30 uur ds. S. Maljaars; Puttershoek 10.00 uur ds. M. Golverdingen en 19.00 uur ds. L. Terlouw; Rhenen 10.00 en 18.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk-Slikkerveer 19.00 uur ds. G. Clements; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. J. van Laar; Rotterdam-Alexanderpolder 10.00 uur ds. J.S. van der Net en 14.30 uur ds. W. Silfhout; Rotterdam-Centrum 15.30 uur ds. A.T. Huijser; Scherpenzeel 10.00 (H.D.) en 18.30 uur ds. A. Verschuure; Scheveningen 16.00 uur ds. J.S. van der Net; Sliedrecht 9.30 en 18.00 uur ds. A.T. Huijser; Soest 9.30 uur ds. J.M. Kleppe en 19.00 uur ds. A. Schot; Sprang-Capelle 19.00 uur ds. L. Blok; Stad aan 't Haringvliet 14.30

uur ds. E. Bakker; Stolwijk 10.00 en 19.00 uur ds. G. Hoogerland; Terneuzen 10.00 (H.A.) en 16.00 uur ds. R.A.M. Visser; Terwolde - De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. K. Boeder; Tholen 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. J. Schipper; Tricht-Geldermalsen 10.00 uur (H.D.) ds. P. Mulder en 18.30 uur stud. H.A. van Zetten; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. G. Mouw; Utrecht 10.00 (H.D.) en 18.30 uur ds. A.J. de Waard; Veen 9.30 uur ds. M.J. van Gelder; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur ds. B. Labee; Vlaardingen 19.00 uur ds. J.S. van der Net; Vlissingen 17.00 uur ds. G.J.N. Moens; Waarde 9.30 en 18.00 uur (H.D.) ds. D.W. Tuinier; Waardenburg 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. M. Mondria; Wageningen 10.00 uur stud. H.A. van Zetten en 18.30 uur ds. A.A. Brugge; Wierden 15.00 uur ds. J. van Laar; Woerden 18.30 uur ds. J. Driessen; Wolphaartsdijk 9.30 en 18.00 uur stud. H. van der Heiden; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. C. van Krimpen; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. J.J. van Eckeveld; Zoetermeer 10.00 en 18.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Zwijndrecht 15.30 uur ds. M.J. van Gelder; Zwolle 15.00 uur ds. P. Melis; DINSDAG 20 MEI 2014 Bodegraven 19.30 uur ds. L. Terlouw; Borssele 19.30 uur ds. G. Beens; Hardinxveld-Giesendam 19.30 uur (voor de evangelisatie) ds. B.J. van Boven; Leerdam 19.30 uur ds. J. Schipper; Leiderdorp 19.30 uur ds. C. van Krimpen; Lisse 19.45 uur (tijdrede) ds. G.W.S. Mulder; Middelburg-Centrum 19.30 uur stud. P.D. den Haan; Naaldwijk 19.45 uur ds. A.T. Huijser; Nisse 19.30 uur ds. J.J. Tanis; Oud-Beijerland 19.30 uur ds. J. van Belzen; Rhenen 19.30 uur ds. F. Mulder; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. G. van Manen; Urk 19.30 uur ds. E. Bakker; Wolphaartsdijk 19.30 uur ds. G. Bredeweg; Zoetermeer 10.00 en 18.30 uur ds. G. Heijkamp.

■ WOENSDAG 21 MEI 2014

Aagtekerke 19.30 uur (voor de zending) ds. G.W.S. Mulder; Aalburg 19.30 uur ds. J. van Rijswijk; Alphen a/d Rijn 19.30 uur (openb.bel.) ds. G. Hoogerland; Barneveld-Zuid 19.30 uur ds. A.A. Brugge; Benthuizen 19.30 uur (voor de zending) ds. C. Hogchem; Boskoop 19.30 uur ds. A.P. Baaijens; Brakel 19.30 uur ds. G. Mouw; De Valk-Wekerom 19.30 uur ds. B.J. van Boven; Elspeet 19.30 uur ds. G. van Manen; Gouda 19.30 uur (voor de evangelisatie) ds. A. Schot; Hilversum 19.45 uur ds. G. Pater; Hoogeveen 19.30 uur ds. F. Mulder; Kampen 15.00 uur (huw.bev.) ds. J. IJsselstein; Kapelle-Biezeling 19.30 uur ds. W.J. Karels; Nieuwe-Tonge 19.30 uur ds. W. Silfhout; Rotterdam-Alexanderpolder 19.30 uur ds. J. Schipper; Spijkenisse 14.15 uur (huw.bev.) ds. L. Terlouw; Waar-

denburg 19.30 uur ds. G. Beens; West-
zaan 19.30 uur ds. W. Visscher.

■ DONDERDAG 22 MEI 2014

Barneveld-Centrum 13.00 uur (huw.
bev.) ds. D. de Wit; Dirksland 19.30 uur
ds. J. van Belzen; Emmeloord 14.00 uur
(bevestigingsdienst) ds. G. Heijkamp en
19.00 uur (intrededienst) kand. P.G. He-
ijkamp; Kampen 13.30 uur (huw.bev.) ds.
J. IJsselstein; Leiderdorp 14.45 uur (huw.
bev.) ds. G.W.S. Mulder; Melissant 19.30
uur ds. M. Mondria; Nieuwdorp 19.30
uur ds. J.M.D. de Heer; Oosterend (Texel)
19.00 uur ds. A. Vermeij; Ouddorp 19.30
uur ds. M. Joosse; Ridderkerk-Slikkerveer
19.30 uur ds. S. Maljaars; Sprang-Capelle
19.30 uur ds. J.W. Verweij; Westkapelle
19.30 uur ds. G. Bredeweg; Zwijndrecht
19.30 uur ds. C.J. Meeuse.

■ VRIJDAG 23 MEI 2014

Barneveld-Zuid 14.00 uur (huw.bev.) ds.
G. Beens; Houten 18.30 uur (huw.bev.)
ds. C.G. Vreugdenhil; Klaaswaal 14.30 uur
(huw.bev.) ds. G.J. van Aalst; Rijssen-Zuid
13.00 uur (huw.bev.) ds. A. Schreuder;
Veen 14.15 uur (huw.bev.) ds. M. Golver-
dingen; Yerseke 14.15 uur (huw.bev.) ds.
C. van Krimpen.

■ EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 18 MEI 2014

Alkmaar (Willem Buytewechstraat 2, Alk-
maar) 10.00 en 16.30 uur evang. G. Baan;
Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30
en 17.00 uur evang. J. Krijgsman; Em-
men (Prinsesselaan 6 I) 9.30 en 15.30 uur
evang. C. van Drunen; Leeuwarden (Ach-
ter de Hoven 2c) 9.30 en 16.00 uur evang.
S. de Visser; Tilburg (Offenbachstraat
105) 10.00 en 18.30 uur evang. H.J. van
den Boogaart.

Voor alle in dit nummer genoemde
toekomstige data geldt:

Indien de Heere wil en wij leven.

Ter overname
CGO-boeken deel A. Voor meer info
i.vanstaveren@kliksafe.nl

Te huur (vakantie)woning tot 4
pers. met veel voorzieningen in
Woudenberg (Scherpenzeel)
€ 295,- Tel. 06-39405879

Te Huur : Dordrecht
net appartement, 2 slaapkamers,
vrij parkeren, dichtbij station,
centrum en kerken, vrij uitzicht.
Tel. 06-18074704

ADVERTENTIES

Blaas de bazuin
te Sion!

€ 2,50

Blaas de bazuin te Sion! Een dringende oproep tot verootmoediging Ds. J.J. van Eckeveld

Op de vergadering van de Generale Synode van de Gereformeerde
Gemeenten is het besluit genomen om een dag van verootmoediging
en boete te beleggen vanwege de ernst van de tijd waarin we leven.
De datum die daarvoor is vastgesteld, is 11 mei 2014.

Deze brochure bevat de preek die geschreven is door ds. J.J. van
Eckeveld in opdracht van de Generale Synode om op deze dag
gebruikt te kunnen worden in de leesdiensten. Ook is in deze
brochure de kanselboodschap voor deze boete- en bededag
opgenomen.

Meer uitgaven op onze website en bij uw boekhandel.
www.ripepublishing.com - Tel. 0113 - 613 740 / 0341 - 251 351

Lectori Salutem

Oranje-zangavond Grote Kerk van Gorinchem

D.V. zaterdag 17 mei 2014 - aanvang 19.30 uur

Chr. Thools mannenkoor Rehoboth

Dirigent: Bram Bout, organist: Marcel van de Ketterij

Mannenkoor Rehoboth – Geldermalsen

Dirigent: Marcel van de Ketterij, organist: Bram Bout

Christelijk Orkest Euphonia Talenta

Dirigent: Nico Bontenbal

Vleugel

André van Vliet

Toegang vrij

Collecte: JBGG-actie 'in het hart, in het oog'

Kampeervakantie

Welkom op Grevelande, tussen de groene akkers van Flakkee.

Saamhorig in eigen sfeer.

Op loopafstand van kerk

Geniet van rust en ruimte, op onze boerenlandcamping. Vlakbij Grevelingenmeer en kerk. 20 km van Noordzee en Zeeland. luxe sanitair en kruidentuin.

Samenzang. Workshops.

www.Grevelande.nl 0187-669317
fam. Lies en Beijke v.d. Velde

Aankomend PABO studente (17 jr) zoekt kamer met kost en inwoning in omgeving **Gouda** per 01-09-2014
Tel. 0481374699

T.h.: Vrijst won. in Wolphaartsdijk (ZEELAND) dichtbij Ger. Gem. en op fietsafstand van Veerse Meer.

4 a 5 pers. Tuin met privacy en speeltoestel. Vanaf week 28 - 32 en na week 35 nog vrij. € 375,-
Tel. 0113-268490

In het bos van **BEEKBERGEN** ruim chalet – nog enkele wkn vrij juni/juli - www.beekbergen.eu

CAMPINGKINDERWEEKEND,

Komt u, in het Pinksterweekend, ook kamperen met uw gezin? De kinderen mogen gratis komen. Kijk voor de voorwaarden en activiteiten op www.weijdehorst.nl
0577402520

Psalmzangavond

DV 31 mei - grote kerk Elburg

Ds. A. Schot: meditaties

P. Wildeman: orgel

Betuwse Bovenstemgroep

& Noord-Oost Veluwe

Aanvang: 19.30 - entree: vrij

Beste lezers,
Wegens verhuizing en trouwen stop ik met mijn baan. Maar om toch wat om handen te hebben ben ik op zoek naar wat werkhuisjes. Het gaat om regio Hoekse Waard. Ook voor oppas kunt u bij mij terecht. Voor vragen kunt u mailen naar: rianne_93@live.nl

Rust en ontspanning in de prachtige Eifel! Ruime appartementen te huur. Inl.: 0049 6594 258990 en www.huizesolagratia.nl

KOOTWIJKERBROEK:

Woning te huur. Jonge vrouw of jong stel. Tel. 06-12929880

Speksnijder AANDACHT VOELT BETER
MODE
www.speksnijder.nl Bergambacht - Veenendaal - Kampen

www.casafamiliasalland.nl

Voor vakantie in eigen sfeer! Verblijf in 1 van onze luxe bungalows vanaf € 199,- per week. Buiten het vakantie seizoen ook midweek of weekend mogelijk.

Vakantie Oostenrijk:

Te huur: luxe Chalet en Appartementen 2-9 pers., in omg. Saalbach-Hinterglemm / Zell am See,
Info: 0180-322181 / 06-51166845

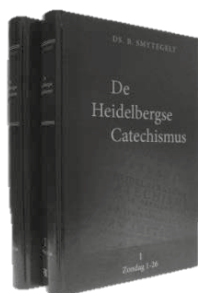
De allerleukste boerderijcamping in de Betuwe:

DE VIJVERHOF in OMMEREN.

Rust, ruimte, gezelligheid, mooie omgeving, kindvr, div act. Huurcaravan 4 pers en 3 pers. Iets te vieren? Kom naar de Vijverhof! Wij verzorgen het graag voor u!
www.campingdevijverhof.nl
0344 601973

NIEUW VERSCHENEN!

2004 - 2014 Jubileum Uitgave

Ds. B. Smytegelt

De Heidelbergse

Catechismus

in 52 preken

Set 2 delen

€ 59,00

Onveranderd overgezet in nieuwe druk en huidige spelling

Deel 1: Zondag 1-26

450 pagina's € 29,50

Deel 2: Zondag 27-52

475 pagina's € 29,50

Ook verkrijgbaar bij uw boekhandel

STERK AFGEPRIJSD!

Set van 5 prekenbundels van Ds. C. Smits

Van € 84,50 voor € 40,00

- Sions wonderlijke verlossing
  - De geopende heilsfontein
  - Profetie en vervulling
  - De nachtgezichten van Zacharia
  - Verzoening door voldoening
- (Per deel: van € 16,90 voor € 8,95)

Veiling Aankondiging:

D.V. zat. 24 mei - Veiling oude en zeldzame theologische boeken. Hartelijk welkom! Verdere informatie en online catalogus: www.derooboeken.nl

Boekhandel De Roo | Van Meelstraat 12 | 3331 KR Zwijndrecht
078-6124081 | info@derooboeken.nl | www.derooboeken.nl

VERHUIZERS MET MÉÉR INHOUD

Verhuizen? Kies voor de erkende vakspecialisten van **R. Vlot & Zn. of Kattenberg**. Voor particulieren, bedrijven, scholen en (zorg)instellingen; wij kunnen u compleet zorgeloos verhuizen!

VLOT EN KATTENBERG.

Specialisten van huis uit.

WWW.VERHUIZERSMETINHOUD.NL

verhuizingen
Kattenberg

Kattenberg Verhuizingen
033 - 465 67 75

MONDIAL MOVERS

R. Vlot & Zn Verhuizingen

R. Vlot & Zn. Verhuizingen
0184 - 61 61 66

ERKENDE
VERHUIZERS

**Bed & Breakfast
"JACOLINA"**

Ontspannen in eigen sfeer,
in de Betuwe. Landelijke plek,
comfortabele ruime kamers.

www.benb-jacolina.nl

STRESS
ONZEKERHEID
ROUW
AUTISME
HUWELIJK
VERLIES
OPVOEDING
SEKSVERSLAVING
ADHD

ABConsults
psychosociale hulpverlening
& advies

www.abconsults.nl
06 108 355 95

**Voordelig met het hele gezin
in eigen sfeer naar zon,
water en bergen?**

Voor €495,- all-in per week staat
uw stacaravan in Oostenrijk klaar.
Nederlandstalige kerkdiensten en
recreatieactiviteiten voor jong en oud.
Meer info www.es-vakanties.nl
of bel 055 3030083

Begrafenisonderneming STAM
Molenstraat 153, 2961 AK Kinderdijk
Tel. 078 6919005 - **Geen crematies** -

Boekhandel

De ZONNEBLOEM

Orpstraat 164 - Scherpenzeel (gld)
033-2774355
www.boekhandeldezonnebloem.nl

Alle nieuwe titels
www.derooboeken.nl
078 - 6124081

**Psychologenpraktijk
Brouwer**

- Onderzoek
- Advies
- Begeleiding
- Behandeling

**Hulpverlening aan kinderen,
jongeren en volwassenen**

Bij o.a.: ADHD • angst • burn-out •
depressie • faalangst • fobie •
gedragsproblemen • identiteitspro-
blemen • lichamelijke spannings-
klachten • negatief zelfbeeld •
onzekerheid • opvoedingsproble-
men • paniek • piekeren • PDD-
NOS • relatieproblemen • slaap-
problemen • somberheid • span-
ning • stress • syndroom van
Asperger.

Voor verdere informatie en aanmelding:
T 0180 - 42 69 55
E info@psychbrouwer.nl
I www.psychbrouwer.nl

Vestigingen in Ridderkerk, Barneveld en Meteren

Ervaring met: scholen, kerken, bedrijven
en instellingen door het hele land.

VAN RIJN
BRANDBEVEILIGING B.V.
VEILIGHEIDSOPLEIDINGEN B.V.

Controle en onderhoud van: Brandblussers • Brandkranen
Brandslanghaspels • Droge blusleidingen • Verbandtrommels
Nood- en vluchtwegverlichting • AED

Opleidingscentrum: BHV • EHBO / kinder EHBO
Reanimatie & AED • VCA Communicatie
Kleine blusmiddelen • Ontruimingsoefening

088 112 9999
www.vanrijnbrandbeveiliging.nl

0182-35 15 20
voor de Krimpenerwaard
Gouda & omstreken

Speksnijder Begrafenisverzorging

www.speksnijderbegrafenisverzorging.nl

Voor een zorgzame begeleiding

KOSTER
Begrafenisonderneming

Barneveld,
Scherpenzeel e.o.
A. Koster
Telefoon: 033 277 0555

Kantoor: Stationsweg 411
3925 CD Scherpenzeel

Centraal nummer (24 uur):
033 277 0555

**Reformatorische
Psychologenpraktijk
Nederland**

Identiteitsbewust, Persoonlijk, Vertrouwelijk, Doelgericht

Wij bieden identiteit bewuste hulp aan
kinderen, jongeren en volwassenen met o.a.:

- Relatieproblemen
- Opvoedingsvragen
- Gedragsproblemen
- Traumatische ervaring(en)
- Gezinsproblemen
- Persoonlijke problematiek
(zoals Depressie, Angst, Identiteitsvragen)
- Arbeidsproblemen
- Autisme Spectrum Stoornis

Voor meer informatie of aanmelding:
078 - 69 32 808
Adres: Plantageweg 5, 2951 GN Alblasterdam
info@rpnederland.nl www.rpnederland.nl

Annette van Maaren (Msc.)
Reformatorisch Psycholoog

PH
Haastrecht Oudewater
Montfoort Gouda
0348-558000 of 06-42504158
www.phhaastrecht.nl
Psychologische Hulpverlening

**De Saambinder
Kerkelijk weekblad van de
Gereformeerde Gemeenten**

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur:
ds. G.J. van Aalst

**Bijdragen van medewerkers en boeken
ter recensie aan:**

ds. G.J. van Aalst,
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105
e-mail: gjvanaalst@kliksafe.nl

Redacteur: ds. C. Neele

Meditaties aan:

ds. C. Neele,
Egge 28, 3171 DE Poortugaal,
tel. 010-5017707
e-mail: c.neele@kliksafe.nl

**Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk)
en berichten aan:**

redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd:

Uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór
de datum van verschijning van De Saam-
binder in de daarop volgende week.

**Opgaven kerkdiensten
en beroepingswerk aan:**

Kerkelijk Bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: saambinder@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan:

Drukkerij Verloop,
postbus 33, 2950 AA Alblasterdam
tel. 078-6912899, fax 078-6919536
e-mail: saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen **uiterlijk
donderdag** vóór de week van
verschijning aangeleverd te zijn.
Rouwadvertenties **uiterlijk
maandagmorgen 9 uur**.

Advertenties € 1,05 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Kerkelijk Bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: saambinder@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden:

IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v. De
Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):

voor Nederland: € 12,00 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober);
voor het buitenland:
€ 24,- per jaar + extra portiekosten.
Canada \$ 115,-; USA \$ 115,-.

**Correspondentieadres
Noord-Amerika:**

Mr. A.M. Berman, P.O. Box 20188,
St. Catharines, ON L2M 7W7, Canada
e-mail: purlin@sympatico.ca

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijk-
heid betreffende de inhoud van de advertenties
en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

Passende
ambtskleding

HOOTSEN
KLEDING

www.hootsenkleding.nl

HARKES
Begravenissen

Dokter Hamburgerlaan 59
2771 JR Boskoop

www.harkesbegravenissen.nl

Wij verzorgen alleen begravenissen

0172 - 21 21 22

SHG biedt u
passende zorg

Uitgaande van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland biedt de SHG zorg die aansluit bij uw manier van leven. Bijbelse normen en waarden vormen daarin de basis voor uw en onze dagelijks levenshouding en mediagebruik.

Kraamzorg
Bel **0187 - 48 91 73**
b.g.g. 0342 - 492155
ma - vr: 9.00 - 11.00 uur
en van 13.00 - 15.00 uur
vr: ook van 19.00 - 21.00 uur

Thuiszorg
Bel **0166 - 65 26 05**
ma - vr: 9.00 - 11.00 uur
vr: ook van 19.00 - 21.00 uur

DE GRATIS ZORGBROCHURE ZENDEN WIJ U GRAAG TOE

 Agathos

- Nette **hulp** bij het **huishouden** voor vader?
- Beter omgaan met uw zoon met **autisme**?
- Weer een **gezellige gezinsmaaltijd**?
- Hulp bij het **douchen** voor uw moeder door een bekwame verzorgende?
- **Mantelzorg**ondersteuning?

Agathos is een reformatorische organisatie en biedt zorg en hulp aan iedereen die dat nodig heeft.

(010) 26 40 777
www.agathos-thuiszorg.nl

Agathos is onderdeel van Lelie zorggroep (leliezorggroep.nl).

Orgelbouw Advies Commissie

een betrouwbare partner!

nieuwbouw • restauratie • overplaatsing • onderhoud

ook voor **akoestische vraagstukken**

Vereniging van Organisten der Gereformeerde Gemeenten

Neem voor meer informatie contact op met
Dhr. H. den Hollander
Tel. (010) 435 44 35

Begravenisonderneming **De Jongh** H. de Jongh
P.H. van der Leer
D.D.E. Melieste

Voor een waardige en stijlvolle verzorging van alleen begravenissen.

Wij zijn dag en nacht persoonlijk bereikbaar.

Hardinxveld-Giessendam 0184 - 611154
Waardenburg 0418 - 652039
Werkendam 0183 - 701017
Papendrecht 078 - 6412740

www.begravenisondernemingdejongh.nl

 E. Treur
Kroostweg 22
3704 ED Zeist
Telefoon 030 - 6924258
Mobiel: 06 - 57315689
www.begravenisondernemingtreur.nl
info@begravenisondernemingtreur.nl

Begravenisonderneming Treur

Wij verzorgen alleen begravenissen

Begravenisverzorging Janssen

Dag en nacht bereikbaar op
0113 - 33 09 36

Dienstverlening in geheel Zeeland

Wilsbeschikking
"Zo wil ik het. Als mijn sterven daar is."
kunt u bij ons aanvragen.
www.begravenisverzorging-janssen.nl

 Havikskruid 10
4421 MN Kapelle
06. 53 23 73 20

Wij verlenen geen medewerking aan het verzorgen van crematies.
Daarin zijn wij uniek in regio De Bevelanden

kina
begravenisverzorging

D.W. Schipper **010-458 31 12**
Capelle a/d IJssel

J. Kooijman **0182-58 39 32**
Gouda

Dag en nacht bereikbaar

WIJ VERZORGEN ALLEEN BEGRAFENISSEN

begravenisverzorging
Den Hollander

Begravenissen in Den Haag, Westland, Gouda, Rotterdam, Vlaardingen en omstreken.
Wij verzorgen alleen begravenissen.

Dag en nacht bereikbaar.

 P.N. den Hollander
T. den Hollander
Tel. 010 - 4600509

www.begravenisverzorgingdenhollander.nl

Veluwe vakantie?

www.gevarieerdevakanties.nl

 Casa Familia

VOORTHUIZEN • Kieftveen 30-B, Voorthuizen
T: 0342-47 83 80 • E: voorthuizen@casafamilia.net • I: www.casafamilia.net

heel eigen!